

Günlerin Köpüğünde renkler ve çağrıştırdıkları

Zeynep MENNAN*

Özet

Bu yazıda, Boris Vian'ın masalsi bir evrende geçen "Günlerin Köpüğü" adlı romanının yapısını ve anlamını çözümlemede önemli bir işlev yüklenen renk terimleri incelenmiş, renklerin çağrıştırdıkları ve işlevleri üzerinde durulmuştur. Vian'ın imgeleminde oluşturduğu ışıl ışıl, rengarenk dünyada önceleri egemen olan içaçıcı pastel renkler, zamanla iç ve dış uzamdaki değişimlere koşul olarak yerini ateşi, kanı, kaosu simgeleyen Kırmızı ve karanlığın, mutsuzluğun ve ölümün rengi olan Siyah gibi daha çok olumsuz çağrışımlarla yüklü koyu renklere bırakır. Ancak,olumlu ve olumsuz yananamlarıyla, romanda sıklığı en fazla olan renk Beyazdır. Sonuç olarak, Vian'ın betimleme ögesi olarak kullandığı renklerin, yananamlarıyla romandaki hastalık, çaresizlik ve ölüm izleklerini desteklediği gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: renk, renkbilim, fantastik, simge.

Abstract

In this article, both the structure of Vian's fantastic novel *L'Ercume des Jours* which has an unreal setting, his symbolic usage of colors and their essential role in analyzing the novel and also the connotations of them have been studied. Bright and pale colors of his creation are gradually replaced by darker ones like black and red - those symbolizing death and chaos. However, the color which is most frequently used by the author, both with its positive and negative connotations is white. Consequently, through his symbolic usage of colors, Vian is able to clarify themes like death and despair.

Key words: colour, chromatology, fantastic, symbol.

1. Giriş

Boris Vian'ın 1946 yılında yayımlanan ve büyük ilgi gören ilk romanı *L'Ecume des Jours* (*Günlerin Köpüğü*), kimi uzam, nesne, bitki ve hayvan betimlemelerinin gerçek

dünyamızla örtüşmediği, nesnelerin insana özgü değerler kazandığı, farelerin dert ortağı ve dans partneri olduğu, buzların ve karların arasından fişkıran çiçeklerin çelik namlular üzerinde açtığı, balıkların musluklardan akan suda avlandığı, odaların çalan ezgilerin etkisiyle şekil değiştirdiği, güneşin ise birden fazla olduğu us dışı masalsi bir evrende geçmektedir.

Böylesi bir evrende, nesnelerin doğrudan taşıdıkları renklere bağlanmaksızın başka renklere gönderme yapılarak betimlenmesinden daha doğal ne olabilir ki? Vian'a göre roman, herşeyden önce türlü kalıplaşmalar karşısında bilinçli bir direnme, karşı çıkmadır. Zaten yaratıcılığın, ortaya yeni bir yapıt koymanın ön koşulu biraz da bu geleneğe karşı çıkma değil midir? Yazarın, daha da ileri giderek, başkaldıran bir tavırla tüm yerleşik değerlere karşı çıkarak oluşturduğu yapıtlarında, yalnızca değişiklik olsun diye, nesnelere, uzamı, bitkileri gelişigüzel renklerle betimlemediği; renklerin çoğunlukla göndergesel değerlerini koruduğu, kimi zamansa bu değerlerden soyutlanıp farklı anlamlar yüklediği görülür. *Günlerin Köpüğü'nde* kahramanların, nesnelerin ve uzamın betimlenmesinde yer verilen renk terimlerinin incelenmesi, romanın yapısını ve anlamını çözümlemeye önemli bir işlev yüklenmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, son yıllarda özellikle Wassily Kandinsky, Paul Klee ve Johannes Itten gibi renk bilimi üzerine çalışan sanat kuramcılarının görüşlerini de dikkate alarak Vian'ın düşlerinde oluşturduğu bu dünyada renklerin kazandığı anlam boyutunu ele alacağız.

2. Renkler

Renkler eski Yunan'dan bu yana, tarihin, toplumların kendi geleneklerinin, kültürlerinin ve dini inançlarının sonucu olarak farklı anlamlar kazanmış, düşünürler ve sanatçılar renkleri her zaman bir dış gerçekliğe, bir dünya nesnesine bağlı olarak değerlendirmişler ve dünyayı oluşturan dört temel öğeyi; yeryüzünü, havayı, suyu ve ateşi farklı renklerle algılamışlardır. Örneğin, Yunanlı filozof Empedocles yeryüzünün sarı, havanın siyah, ateşin kırmızı, suyun ise beyaz olduğunu ortaya atarken, bu öğelere farklı renkler yakıştıran Aristo'ya göre su ve hava beyaz, ateş sarı, toprak ise çok renklidir. Bir resim kuramcısı olan L. Battista Alberti ise bu değişmez dış gerçeklik öğelerini farklı algılamıştır. Ona göre yeryüzü bej ve kül renginde, ateş kırmızı, su yeşil, hava ise mavidir. Görülüyor ki, bu üç düşünürün yorumlamalarından günümüz renk anlayışına daha yakın olanı Alberti'ninki. Dış gerçeklik aynı kaldığına göre çevreyi farklı algılama, hiç kuşkusuz insanın ruhsal durumuyla ilgili olduğu kadar bulunulan ortamın aldığı doğal ışıklarla (güneş, ay, yıldızlar) ve bunların yoğunluğuyla da açıklanabilir. Renk simgeçiliğinin en önemli özelliği "evrensel" olmayışıdır ve renk ışıkla birlikte var olduğu ve ışığın yoğunluğuna ve yansımalarına göre değiştiği için yorumla-

L. Marin, "Preface" in M. Brusatin, *Renklerin Tarihiçesi* (Histoire des Couleurs) Flammarion yay., Paris 1989, s. 53.

maların değişiklik ve çeşitlilik göstermesi de doğaldır. Hiç kuşkusuz rengin etkisi ruhsal duyarlılık düzeyine göre de değişir. Kandinsky'ye göre "ruhsal duyarlılık düzeyi düş-
ükse, renk sadece yüzeysel bir etki yaratabilir", bu etki fiziksel uyarılma durumu bit-
ikten sonra çok geçmeden kaybolur. Ama yüksek gelişim düzeylerinde bu temel etki
daha derinlere inen, ruhsal bir sarsılmaya yol açan bir etki doğurur². Böylece rengin
ruhsal etkisi, ruhsal gücü ortaya çıkarak çeşitli çağrışımları da beraberinde getirir. Ren-
gin insanda bıraktığı etki ya da yarattığı çağrışımlar, renk tonunun sıcaklığı veya soğuk-
luğu ve açıklığı veya koyuluğu ile de bağlantılıdır. Rengin sıcaklığı ve açıklığı insanı/
seyirciyi yaklaştırır, soğukluğu ve koyuluğu ise seyircide uzaklık duygusu yaratır. Sı-
cağa ve açığa eğilimli renkler (mor/menekşe mavisi, kırmızı, turuncu, sarı ve açık ye-
şil) huzur ve dinginlik verirken, soğuk ve koyuya eğilimli renkler (yeşil, mor /menekşe
mavisi, mavi, açık yeşil) karmaşayı, kaosu ve korkuyu çağrıştırır. Bu soğuk ve sıcak renk
dizileri birbiriyle kıyaslandığında, her iki dizide de ortak olan mor ve açık ye-
şili dikkat çekicidir. Bu iki renk özellikle resimde nötr renkler olarak sayıldıkları için
birlikte kullandıkları öteki renklerin etkisiyle, kimi zaman sıcak, kimi zamansa so-
ğuk renk olarak algılanmaktadırlar.

Sürekli olarak simgeci düşüncenin taşıyıcı öğeleri olan renkler. 200 yıl kadar önce
Isaac Newton ve fizikçi Young'ın yaptıkları deneyler sonucu ışığın renkleri diye adlan-
dırılan spectrum'un (tayf'ın) altı rengine ulaştılar. Newton'un karanlık bir odada
küçük bir delikten gelen ince güneş ışığını bir prizmadan geçirerek sırasıyla macenta *kır-
mısırsı*, kırmızı, sarı, yeşil, siyah, mavisi ve koyu mavie ulaştığı deneyler, fiziksci bir
doğa olayı olan gökkuşağının nasıl oluştuğunun anlaşılmasını sağlamıştır
Renkler dünyasında, siyah, beva ve gri gibi renksizlerin dışında kırmızı sarı ve mavinin
birincil renkler olduğu evrensel görüşe göre, tüm öteki renkler bu üç ana renkten
çıkıştır öncelikle Boris Vian'ın romanında kullandığı renklerin kullanım
alanlarını sıklıklarını incelemek, ardından bu renklerin kullanım sıklıklarına göre de-
ğişik anlam boyutlarını ele alarak biçim ve içerik arasındaki bağlantıyı araştırmak

2.3. Renksizler

2.1.1. Siyah

Çağlardan beri simgesel olarak daha çok olumsuz. Çağrışımlar yüklü, en açık renk
olan iyiyi, temizi, aydınlığı Yin'i ve yaşamı temsil eden Beyaz'ın zıddı olarak en
koyu renk olarak kabul edilen Siyah, sınırsız karanlığın, kötülüğü. Kirliliğin
Yangın ve ölümün rengidir. Siyah renk ışığı emer ve yansıtmaz. Bu nedenle daha
çok gecenin şeytanın pisliğinin, nefretinin. Uğursuzluğun mutsuzluğun acı
çekmenin, suçun, günahın (cenetten kovulduklarında Adem ile Havva'nın
giysilerinin rengi siyahtı) rengi olarak kabul edilir. Tüm renklerin yok oluşu ölümü
çağrıştırdığına göre ölümün rengi olarak da

²Wassily Kandinsky, Sanatta Ruhsallık Üzerine, Altıkırkbeş Yayın 115, İstanbul, 2001, s.76.

kazandığı olumsuz anlamların yanı sıra , tek tanrılı dinlere geçişle birlikte rahiplerin , yas tutanların ,devlet adamlarının giysilerinin rengi olarak saygısızlık ve ciddiyet yananamlarını da kazanmıştır. Yas giysisinin rengi olarak siyah, çağlar boyu özellikle güney bölgelerinde dul kadınların ölene dek giydiği siyah giysiler, yeniden evlenemeyecekleri yada evlenseler bile klan'dan kovulacakları anlamını taşıdığı için yine ölümü ve acı çekmeyi simgelese de, ikiyüz yıldır giysilerin rengi olarak yas rengi (limanın ötesinde, daha çok resmi davetlerde ağırbaşlı özelliğiyle ve vücudu daha ince gösterdiği için özellikle kadınlar tarafından tercih edilen bir renk olarak kullanılmaya başlanmıştır.Hıristiyanlıkta ve İslam'da (Dervişlerin uzun siyah giysileri mezar taşını simgelemektedir) dinsel bir öge olarak karşımıza çıkan bu renk gelişmeyen durağan değerleri,mutlak devinimsizliği, yani ölümü simgeler. Psikolojik bakış açısında da, gece görülen rüyalarda siyah, tüm öteki renklerin görünmez olduğu, tüm ışıkların yok olduğu karanlıklarda, kaos'u, karmaşayı, kötülüğü, uğursuzluğu, korkuyu, bilinçaltını ve ölümü çağrıştırır. Ancak, tüm bu olumsuz çağrışımlara karşın, tüm dinlerde yaratılış öncesini de simgeleyen ve Empedockles'e göre toprağın rengi olan siyah, köklerinde verimli toprağın, doğurganlığın, bolluğun (yağmur bulutlarının rengi) rengi olup yaşamsal gücü de simgeleyerek olumlu yananamlar da kazanmaktadır. Bolluk tanrıçaların gencide siyah olması (Siyah Isis, Athone, Aphrodite) da bunun göstergesidir. Kuran'a ve Mevlana'ya göre ise Siyah, tüm öteki renklerin vardığı yer olan mutlak renktir. Örneğin, Mekke'nin taşının parlak siyahı, Tanrı'ya en yakın yer olarak kabul edilen en uç noktada, parlak siyahla parlak beyazın birleşerek aynı olduğu yerde, kendiliden geçmenin doruğa ulaştığı anı simgeler. Simyacılar göre ise, değişikliğe uğramayı simgeleyen "siyah evre ("I" oeuvre au noir)"adlandırması, kimyasal bir tepkimede maddenin ayrışıp başka bir maddeye dönüşmesi anlamına gelen simya formülünden yola çıkarak, metalleri altına dönüştürerek elde ettikleri "Büyük eser"in ilk ve en önemli aşamasıdır. Bu anlamda siyah renk, zorlu deneyimleri, acıyı simgelediği kadar bilgeliğe ulaşmada, değişimde, yeni değerler kazanmada da en önemli adım olmaktadır. Türkçe'de olumsuz anlamları daha çok "kara" ile verilen siyah renk "kara cahil", "kara gün", "kara haber", "karatoprak", "kara mizah", "kara sürmek/kara çalmak", "karabasan", "karaborsa", "kara sevda" gibi pek çok sözcük ve deyimde umutsuzluğu, üzüntüyü, geri kalmışlığı, cehaleti, korkulu düş ve kabusu, sıkıntılı ruh durumlarını, lekelenmeyi, iftirayı, yasadışılığı, ölümü ya da felaketi çağrıştırır. Fransızcada ise siyah rengin kullanım alanı Türkçe'ye oranla daha geniştir: Karanlığın rengi olarak kullanılan "*chamhre noire*". "*nuit ne'ire*", "*cici noir*" ve gizemli bir renk olarak polisiye ilimler için kullanılan "*film noir*" dışında, melankoliyi ("*un regarrd noir*"), karamsarlığı ("*voir faul en noir*", "*avoir des idees, noires*"), sarhoşluğu ("*etre noir*", "*st' noircir*"), bilinçsizliği, kavrama yoksuluğunu { "*etre dans le noir*"}, yasadışılığı ("*marce.noir*,"

travail noir"), yası ("*etre' en noir*", "*porter du noir*"), büyücülüğü ve kötülüğü ("*magie noire*", "*messe noire*") simgelen bu renk hep olumsuz, yananamlar yüklenmiştir. Bunun yanı sıra bu renk, örneğin yoğunluğu ("*un cafe noir*"), ırkların ten rengini ("*les noirs*") ve havanın kapalı olduğunu ("*il fail noir*") belirtmede hiç bir olumsuz anlam yüklenmeden düzanlamıyla kullanılmaktadır.

Günlerin Köpüğü'nde bu renk, "saç", "bıyık", "göz", "haç", "sandık", "şeker", taş", "burun kanatlarındaki noktalar", "kasa", "piyanonun tuşları", "giysiler" ve ayakkabılar" gibi nesnelerin betimlenmesinde ve "dumanın", "gölgelerin", "engellerin" rengi olarak hiç yananlam yüklenmeden, daha çok somut varlıklarla gerçeğe uygun olarak, 34 kez "siyah" ve 17 kez de "kara" ile verilerek toplam 51 kez kullanılmıştır. Ancak Vian'ın gerçeklikten uzak düş dünyasında, sarı ve yeşil olması gerekirken "siyah mimoza dallarına", yeşil ve kahverengi olması gerekirken "simsiyah ağaçlara" da rastlanmaktadır: Dış uzamda sert soğuğa ve mavi aydınlık gökyüzüne rağmen, nasıl her kış ilkbaharın habercisiyse, "*renksiz dallarının ucunda açmış yeşil ve kabarık tomurukları*"- (s.68) ile "**simsiyah**" ağaçlar da yeni bir yaşamın habercisidir. Böylece Siyah, Colin ve Chloe'nin düğünleri öncesinde umudu, verimliliği, bolluğu simgeleyerek ve kendine mal edilmiş olumsuzlukları azaltarak, Colin'e yaşama sevinci, neşe ve heyecan veriyor. Öte yandan, arkadaşı Chick'i yemeğe davet eden Colin "açık mavi" masaörtüsünün ortasına "*içinde iki tavuk kurdunun oynattığı kristal kaseyi koyup, çevresine bir bahçıvan arkadaşının siyah meyankökü çekeri kordonlarıyla aşıladığı mimoza dallarını*" koyar (s.13). Bu olağandışı kullanımda ise "siyah" rengin görünürde, ne olumlu ne de olumsuz herhangi bir yananlam oluşturmadığı söylenebilir.

Chloe ile Colin'in evlenmelerinin ardından geçilen yeni dönemde, Chloe'nin hastalanması ile hem iç, hem de dış uzamdaki olumsuz değişimler koşut olarak kişiler de altüst olur. Colin'in neşesi, coşkusu yerini mutsuzluğa, umutsuzluğa, sıkıntıya, yorgunluğa ve acı deneyimlere bırakır. Dinginliğini ve aydınlığını yitiren evde, Chloe ayakta durmakta bile güçlük çekerken, aşçı Nicholas'ın da "*gösterinin çevresi simsiyah, teninin rengi az çok çamur rengini*" alır (s.90). Dış uzamda evlilik öncesi "açık ve mavi" (s.68) olan gökyüzü, evlilik sonrası başının üzerinde "renksiz" (s.123) bir gökyüzü olarak, gece ise ayaklarının altında "*akılsız ve cansız siyah pamuktan bir gece*" (s.123) olarak Colin'i sarar.

Colin, Chloe'nin amansız bir hastalığa yakalandığını haber aldığı anda, nefes nefese paten sahasından "*ortasında gökyüzüne oranla daha az siyahlıkta gece parçaları bulunan piramitin tepesine doğru*" (s.123) koşarken, ev sanki gitgide kendisinden uzaklaşmaktadır. Nihayet güçlükle eve vardığında, gecenin "**siyahlığıyla**" tezat oluşturan yatağa uzanmış Chloe'nin "bembeyaz, vücudu" siyah/beyaz karşıtlığını açıkça vurgularken,

3Boris Vian. *Günlerin Köpüğü*, Y; Yayınları, 1973, İstanbul. Çev. Bahir Güran.

Alıntılarımız romanın türkçe çevirisinden olacaktır.

sanki "siyah" bir etken olarak hastalığa neden olanı, "beyaz" ise edilgeni, yani "hastalananı" simgelemektedir.

Siyah ve kara, romanın ilerleyen bölümlerinde Chick'in evine hacize giden zaptiye memurlarının ve şoförün deri üniformasının (s.220); Alice'in, yeni bir kitap yazmasını önlemek için Jean Sol Partre'ı öldürdükten sonra ateşe verdiği J-S. Partre'in kitaplarının) satan kitapçının vitrinini dolduran "yoğun duman"(s. 224) in rengidir artık. Ölen kitap satıcıları, yakılan kitapçılar, vergisini vermediği için "**karaderili**", "**simsiyah**" gözlü zaptiyelerce öldürülen Chick imgelerinde Siyah, olumsuz, yananlamlar yüklenmiş, cezanın, kederin, kaosun, kargaşanın ve ölümün göstergesi olmuştur.

Siyah'ın romanın sonlarındaki kullanımları da hep olumsuzluk yüklü olduğundan, Türkçe'ye "kara" olarak çevrilmesinin de çok yerinde olduğu gözlemlenmektedir. Nicholas'ın evin huzursuz, hastalıklı ortamında pişirdiği "**kara sosisler**", kitabın ilk sayfalarında betimlenen mutfağa giden "*iki yanı camlı ve her iki yanda birer güneş*" in(s.9) parladığı cam duvarlı aydınlık koridorun, "*ortası birazcık daha ışıklı ama geri kalanı kocaman kara lekelerle kaplı solgun, uçuk birer güneşin*" (s. 169) ancak görünebildiği karanlık bir mekana dönüşmesi; İçinde Chloe'nin cansız bedeninin bulunduğu, iki ucundan tutup sallandıktan sonra pencereden fırlatan ve Colin'in gözlerinin önünde büyük bir gürültüyle kaldırırma düşen, yine çevirisinde "**kara kutu**" olarak verilmiş olan "yamru yumru" tabut imgesi, dolaysız olarak ölümü çağrıştırdığı gibi, Colin'in çaresizliğini, kederini, anlamsızlaşan, kararın, hiçleşen dünyasını da algılamamızı sağlıyor. Chloe, fakirler mezarlığında çukura atılan tabutu ile sonsuza dek karanlığa gömülürken, sevdiği kadının ardından, onun körpe bedenini bir iki dakikada içine alan karatoprağın üzerinde Colin dizleri üzerine çökmüş, artık kendi sonunu, ölümünü beklemektedir.

2.1.2. Beyaz

Renk skalasının bir diğer ucunda olan beyaz, kimi zaman varolmayı, kimi zaman da tüm renklerin bileşimini simgeler. Böylece bazen yaşamın başlangıcında bazen de sonunda yer alarak ideal değeri olan bir renk- olarak ortaya çıkar. Ancak yaşamın sonu ölüm anı- da bir geçiş anıdır, görülenden görülmeyene, yani başka yere gidişi simgeler. Beyaz bir geçiş rengidir.

Varlığın bir değişime uğramasının rengi: ölüm ve yeniden doğuş.

Bir başka renksiz renk olan beyaz, siyahın tersine olumlu ve gelişebilen dinamik değerleri .Simgeler. Doymamış bir refik olan Beyaz, bir yandan temizliğin, iffetin, bekaretin, masumiyetin, barışın, bilgeliğin rengi olarak olumlu yananlamalar yüklenirken, bir yandan da soğuğu, kan, sessizliği, dinginliği, kısırlığı simgeleyerek ve saydam olarak algılandığında görünmeyen bir renk gibi hayaletlerin, hortlakların, korkunun rengi olarak olumsuz yananlamlar yüklenmiştir.

Mısır uygarlığında Beyaz, zenginliği ve mutluluğun simgesidir. Siyahi Afrika'da ise, ölümlerin rengidir. Aynı zamanda ölümleri uzaklaştırmaya yarar. Genelde "aydınlan-

ma törenlerinde" beyaz renk, törenin ilk aşamasının, yani ölümle savaşmanın rengidir. Vatikan bayrağındaki beyaz renk ise, altına gönderme yapar ve Tanrı'nın Yeryüzünün tek hakimi olmasını temsil eder. Hindistan'da cenaze merasimlerinin vazgeçilmez rengi olan Beyaz, Asya'nın bir çok ülkesinde yine cenaze törenlerindeki çelenklerin rengidir. Hıristiyanlıkta, ölen çocuklara toprağa verilmeden önce giydirilen beyaz, giysiler de beyaz çiçeklerle süslüdür. Temizliğin, bekaretin, el değmemişliğin simgesi olan Beyaz aynı zamanda tamamlanmamışlığın göstergesidir.

Işığın rengi olarak Beyaz, yine temizliği, masumiyeti temsil eder. Birleştirici, bütünleyici özelliğiyle, tüm ışınları yansıtan tek renktir. Tüm renkleri barındırdığı gibi, tüm karışımlara da elverişlidir. Ressamların üzerinde çalıştığı tualin vazgeçilmez, "baz,"ı olması da, bu her türlü karışıma açık ve onları en iyi şekilde yansıtabilme özelliğinden gelir.

Beyaz Fransızca'da kullanıldığı deyim ve özdeyişlerde, genellikle olumlu yananamlar yüklenerek temizliği ("*des nappes hanches*"), barışı ("*la blanche colombe*"), masumiyeti ("*sortir d'une affaire avec les mains blanches*"), birini ya da birşeyi aklamayı ("*blanchir qqn. ou qqch.*", "*rendre qqn. blanc*"), izin vermeyi ("*donner caru-hlanche*"), serbestiyi ("*la carle blanche*"), el değmemişliği ("*page hlanche*", "*mariage blanc*") belirtmede kullanıldığı gibi, kimi zaman da olumsuz yananamlar yüklenir: uykusuz bir gece geçirmek anlamında ("*passer une nuit blanche*"), yorgunluğu, bitmişliği, hastalığı, heyecanı belirtmede ("*saigner d blanc*"), yaşlılık belirtmede ("*avo-ir des cheveux blancs*"), beyaz kadın ticareti için ("*le traile de.s blanches*") kullanılır. Bunun yanı sıra, ne olumlu ne de olumsuz salt betimleme amacıyla yansızlık, tarafsızlık anlamında ("*hullelin hlanc*"), beyazlar giymek anlamında ("*parter du hlav*"; "*etre vetu de Hane*") gibi deyimlerde de beyaz rengin hiç bir yananlam yüklenmeden kullanıldığını biliyoruz. Türkçe'de ise hemen hiç olumsuz yananlam yüklenilmeden kullanılan beyaz renk, "temiz", "masum", "namuslu" gibi olumlu çağrışımlar yaralarak, daha çok "ak" sözcüğüyle verilir: iffetli, namuslu anlamında kullanılan "*almı açık, yüzü ak*" gibi deyimlerin yanı sıra, birinin suçsuz olduğu yargısına varmak için kullanılan "aklamak", bir dava sonunda temize çıkmak anlamında kullanılan "aklanmak" örneklerinde olduğu gibi.

Parlaklığın ve ışığın simgesi olarak İslamda iyi sayılan bir renk olan Beyaz, çoğunlukla tedavi edici simgeler yüklenmiştir. Örneğin, hastanelerin duvarlarının genellikle beyaz renge boyanması, hemşire ve hastabakıcıların bembeyaz giysiler giymesi temizlik ve sağlık koruma ile ilintili olduğu kadar. Beyazın rahatlatıcı, iyileştirici özelliğinden de ileri gelir. Renginden dolayı, süte de tedavi edici, onarıcı özellikler yüklenir.

Romanda 62 kez yinelenen Beyaz, sıklığı en fazla olan renktir. Beyazın bu egemenliği romana eşit olarak dağıtılmış, baştan sona hemen her bölümde "giysilerin", "çiçeklerin", "arabanın", "tüylerin", "kürkün", "kar tanelerinin" ve çeşitli somut nesnelere

renge olmanın yanı sıra, 'şekillerin", "dumanın", "ışığın" ve "anıların" rengi olarak soyut öğelerle de kullanılmıştır. Yapıtın ilk sayfalarında beyaz renk daha çok, göndergesel değeri ile insan bedeninin öğeleri olan "bacakların", "baldırların" ve "ten" in rengidir: Sokakta Colin'in önünde yürüyen genç kızın "**beyaz, kürk çizmelerinin içindeki beyaz, bacakları**" (s.42), Isis'in köpeği Dupont'un doğum günü partisine davetli kızların "**baldırlarının gölgeli beyazlığı...**" (s.43), eşcinsel Coriolan Desmaret'in "**beyaz ve yumuşak derisi..**" (s.69) gibi erotik çağrışımlarla yüklü betimlemeler kadın bedeninin erotik beyazlığını ve roman kahramanı Colin'in cinselliğe aşırı eğilimini ve merakını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır. Henüz bir kız, arkadaşı olmayan Colin'in, Chick ve "**beyaz kazaklı**" (s.24) kız arkadaşı Alise'in yalnız kaldıklarında ne yaptıklarını merak etmesi, bir kapının sahanlığında gördüğü öpüşen iki sevgili için büyük bir kıskançlıkla, "**onları görmek istemiyorum... beni rahatsız ediyorlar**" demesi, "**mutlaka bir kız bulması gerektiğini**" defalarca yinelemesi, ayrıca kapının "**çıplak bir elin çıplak bir kalça üstündeki gürültüsüyle**" kapanmasıyla duyduğu heyecan ve bu düşüncenin onu "titretmesi", onun "aşık olma", bir kızla öpüşme, sevişme arzusunun dışı vurumu olarak algılanabilir. Kızların bacakları, baldırları ve tenleri ve iç çamaşırları için sıklıkla kullanılan beyaz renk, genç adamın bu arzusunun boyutunu anlamamızı sağlamaktadır.

Romanın ilk sayfalarında genellikle olumlu çağrışımlarla yüklü Beyaz, Alise'in. Isis'in ve Chloe'nin giydiği beyaz "kazakların", "çorapların", "ayakkabılarının", "çizmelerinin" ve yine bu genç kızların beyaz "bacaklarının", "baldırlarının" betimlemesinde erotik çağrışımlarla yüklü olarak kullanılmıştır. Ancak Beyaz, romanda daha çok Chloe'yi betimlemede kullanılıyor : Chloe, "**bembeyaz gelinliği**", gelinliğin altına giydiği "**beyaz iç çamaşırları**" (s.80-81), "**yüksek topuklu beyaz deri ayakkabıları**", "**saçlarına taktığı kocaman beyaz kamelya**" (s.81) ile saflığın, masumiyetin, bekaretin simgesi olarak öne çıkıyor. Kilise'ye ve ardından balayına gidilen içi "**beyaz kürklerle döşenmiş beyaz araba**" ve evlerinde yatak odasının her yanını kaplayan Colin'in seçtiği "**bembeyaz çiçekler**" mutluluğun ve zenginliğin göstergesidir. Ancak, romanın başlarında sevincin ve "lekesiz anlığın" rengi olarak seçilen beyaz renk üzerindeki kırmızı leke, akla ilk kanı, bekaretin bozulmasını, şehvet duygularına, kısacası cinselliği getirmektedir : "**Odamız dolsun taşsın, zambaklarla, beyaz glayörlerle, güllerle ve ne kadar beyaz çiçek varsa, sonra... kırmızı güllerden kocaman bir demet yapmayı da unutmayın**" (s. 69); "**Colin'in odasına beyaz-kırmızı bakır süslü bir merdivenle çıkılıyordu**". (s. 89)

Evlilikle birlikte başlayan yeni dönemde ise, beyaz rengin olumsuzluk belirten betimlemelerde kullanıldığını görüyoruz. Balayına giderken, yol üstündeki maden ocaklarından çıkan "**bakır kokulu beyaz dumanlar**" artık kirliliğin simgesidir. Bu görüntüden ürken Chloe'nin olumsuz etkilenmemesi için, arabanın renkli camları indirilir, içinden geçilen çamur yüzünden "**beyaz araba**" kirlenir, Chloe'nin otelin bahçesinde oynadığı

"beyazlığını kaybetmeyen ve erimeyi"", kar taneleri" güzel görüntülerine karşın Chloe'nin hastalanmasına neden olacaklardır: "*Chloe yırtılan bir ipekli kumaş gibi öksürmeye başladı. Bu kardan hiç hoşlanmıyorum, dedi Nicholas*" (s.101). Nitekim, ertesi sabah kalktıklarında, bir gece önce kırılan cam'dan içeriye uçuşan "*beyaz kar taneleri*" Chloe'nin tüm göğsünü kaplar. Eriyerek suya dönüşen karlar, Chloe'nin göğsünde, suda büyüyen bir çiçek olan nilüfer çiçeklerin çıkmasına neden olur. Nilüfer çiçeğinin sembolik anlamları araştırıldığında, bu çiçeğin "kadınların sütü" anlamına geldiği, meme veren kadınlara sürünün çoğalması için nilüfer çiçeğinin yapraklarının yedirdiği görülmektedir. Toprakla ve suyla bağlantılı, doğurganlığı, bolluğu simgeleyen nilüfer, aynı zamanda Mısır'da en güzel çiçek sayılan "nymphneas" lara güzelliğinden ötürü verilen addır. Chloe'nin hastalanmasıyla birlikte beyaz renk, artık olumsuzlukların, Korkunun, hastalığın, ölümün rengidir. Chloe'nin amansız hastalığını duyan Colin'in yüzü "buz rengi"ni almış (s.321), sağ memesinin **beyazlığı** üstünde artık "kocaman mavi yapraklar" (s.153) çıkan Chloe, daha önce kendini güvende ve sıcak hissettiği arabanın beyaz kürkleri içinde ağlamaktadır. Beyaz, artık muayenehanelerin, eczanelerin, "emşirderin ve doktorların giysilerinin, hapların rengidir. Gün boyu derisine o güzelim krem rengini veren nilüfer büyüdükçe, Colin'in karısı için aldığı ve Chloe'nin elinde sınımsıkı tuttuğu "*bembeyaz orkideler*", derisinin **beyazlığı** yanında sarımsı kalmaktadırlar (s. 236). Romanın sonlarına doğru, beyaz, renk ya kesintiye uğrar, ya da beyazlıkla çelişen bir koyu renkle birlikte anılır : Colin'in iş için başvurduğu büronun "*duvarlarının beyazlığıyla çelişen kara kapısı*" (s. 171) ya da silah fabrikasındaki "*beyaz bir örtünün altından çıkan mavi çelik namlularda açmış beyaz güller*" i Chloe'ye götürmek için koparmaya çalışırken, çelikten güllerin elini yarmasıyla, Colin'in elindinden damlayan kan damlalarının, "*beyaz yaprağın*" üzerinden "*kırmızı bir yanmay*" şeklini alması (s.209) örneklerinde olduğu gibi.

Batı uygarlığında beyaz, renk, ölümün, gidişin mat ve donuk beyazıdır, varlığı içine alan, onu soğuğa, yokluğa, gecenin boşluğuna, bilincin ve gündüzü çağrıştıran renklerin yokoluşuna götürür: Chloe'nin gömüldüğü mezarlıkta gün ışığı, *bu kemerin ardından donuk, beyaz süzülüyordu*" (s.246). Doğu felsefesinde ise beyaz, dönüşün, yani yeniden doğuşun rengidir. Bir adada yer alan mezarlığa tabutu taşıırken geçilen "karanlık ve saydam" suyla aynı hizaya gelen kalas'ın üzerinde duran Colin'e suyun "*derinliklerinde beyaz birşey kımıldıyor gibi gelmişti*" (s. 246). Chloe bir "nilüfer çiçeği"(s.249) olarak suyun içinde yeniden hayat mı buluyordu yoksa ? Colin'in bu sulara atlayarak intihar etme isteği de bundan mı kaynaklanıyordu

2.1.3 Gri

Romanda, 1" kez "gri" ve 8 kez "gümüş rengi" olmak üzere toplam 21 kez kullanılan gri renk, Beyaza Siyah ya da Siyaha eşit derecede Beyaz katılarak elde edilen bir renksiz aradır. İçine Siyah katılan Beyaz, kalıcılığın kaybeder ve sonunda Gri

ortaya çıkar. Bu renk hareketsizdir ve ruhsal bakımdan yeşile çok benzer. Ne var ki, yeşilin içinde, gride hiç olmayan bir canlılık vardır. Çünkü Gri, salt-etkin gücü olmayan renklerden, hareketsiz direnç ile direnç göstermeyen hareketsizlikten oluşmaktadır. Kı sacası Gri, tınsızın, ıssız ve hareketsizdir⁶. Gri külün ve sisin rengidir. İbraniler yoğun acılarını dile getirmek için vücutlarına kül sürerken, Batı' da bu kül grisi, yarı-yası simgelemektedir. Hıristiyan inanışına göre, gri renk yeniden doğuşun rengidir. Ortaçağ sanatçıları, İsa Peygamberin yargılanmasını resmederken, ona gri bir manto giydirmişlerdir.⁷ Sisli havanın griliği, keder, melankoli ve sıkıntı verir. Fransızca'da birini kötü karşılamak, gelişine memnun olmamak anlamına gelen "faire grise mine" deyimini ya havanın kapalı, kasvetli, iç sıkıcı olduğunu anlatan "temps gris" deyimini gri rengin olumsuz yananlamalarını vurgular. Fransızca'daki sarhoş olmak, kendinden geçmek anlamında kullanılan "se griser" fiili ise, yan- bilinçlik durumunu, yani bilincin kesintiye uğradığı karanlık bir anı betimlemektedir.

Romanda gri renk en çok, kendini oluşturan bir renk olan Siyahla, Colin'in sırdaşı dans partneri olma sıfatıyla insana özgü bir kimlik yüklenerek roman kişilerinden biri sayılan "siyah bıyıklı **gri** fare"yi, bu renk özelliğinden dolayı, öteki farelerden ayırmak için kullanılmaktadır. Gri renk tek başına "*şişman kütleler halinde laubali bir şekilde. Kilise'de dolaşan bulutların*", Chloe'nin mezarının bulunduğu adaya gitmek için üzerinden geçilmesi gereken "kalasın"(s.245) ya da "*yaprakları açık griye dönüşen bitkiler*"(s.246) in rengi olarak kullanılmış. Bu örneklerin dışındaki tüm kullanımlarında gri renk, genellikle kendini oluşturan renklerle ya da canlı huzur veren renklerle birlikte kullanılmış : Chloe'nin çok hasta olduğunu haber alan ve eve girdiğinde siyahlar giyinmiş insanlar bulmayı bekleyen Colin'i "*gri-mavi halının desenleri*" (s. î 24) rahatlatır, Colin'in kopardığı "*üzerinde binlerce renk parlayan kavuniçiye çalan gri orki-de*" (s. 29) örneğinde gri renk, epikürist felsefeyi benimseyenlerin rengi olan estetik, zevk ve yaşam sevinci gibi olumlu çağrışımlarla yüklü kavuniçi ile olumlu yananlamalar yüklenirken, kendi tasarımı olan pianokteyl "*Misty Morning*" i çaldığında ortaya çıkan "*nane yeşili ve açık gri*" (s.l 80) içkide bu renk, tüm olumsuzluklara ve tersliklere karşın, sakinleştirici, serinletici, güven verici bir renk olan yeşil ile birlikte kullanılmış, rengin içine gizliden gizliye ümit içeren bir soluk alma olanağı girmiştir. Buna karşın, Colin'in yer altından çalıştığı taş ocağındaki atölyesine giderken, başının üzerinde içinden sıvılar akan "*kırmızı ve gri hayali*" borular (s. 190) örneğinde Grinin canlı kırmızıyı soldurduğu, kirlettiği dahası soğuttuğu gözlenmektedir.

Siyahtan ve Griden çok Beyaza yakın bir renk olan gümüş rengi ise, romanın baş

4 A.g.y.,s.101

5.A.g.y.,ss.101-102

6.A.g.y., s.105

7.J.Chevalier, A. Gheerbrant,Dictionnaire des syboles,Ed.Robert Laffont,Paris, 1969,s.487.

rında daha çok zenginliğin bir göstergesi olarak kullanılmıştır: Colin'in evinin "**gümüş yaldızlı buzlu kapısı**" (s.30): "**gümüş çatal bıçak takımları**" (s..55); "**som gümüşten tabaklar**" (s.67); Alise ve Chloe'nin "**gümüş düğmeli elbiseleri**" (s.68) gibi. Güneş'in rengi olan, sıcak, erkek ve etkin olan "altın rengi"nin tersine, Ay'ın rengi olan "gümüş rengi" soğuk, dişi ve edilgendir. Chloe'nin hastalanmasının ardından "**ajansının karanlığıyla lambanın ışığı arasında anılar (...) bir beyaz karınlarını bir gümüşüli sırtlarını gösteriyorlardı**" örneğinden de anlaşılabilir gibi, olanaklara gebe bir sessizliği temsil eden mat beyaz, "gümüşi renk" ile ışık bulmuş, roman kahramanlarına umut vererek güzel anılarını canlandırmıştır.

2.2. Renkliler

2.2.1. Kırmızı

Ateşin, kanın ve tutkunun rengi olan Kırmızı, genel olarak kışkırtıcı, sinirlendirici, diriltici ve uyarıcı özellikleriyle öne çıkan çarpıcı ve hemen fark edilen bir renktir. Gücü, parlaklığı ve gözalcılığı ile Yaşam'ın temel göstergesi, sembolüdür. Yaşam enerjisini vererek, elde etme ve etkin olma arzusu uyandırır. Hemen farkedilme özelliğiyle, özellikle küçük çocukların ilk dikkatini çeken ve tercih ettikleri renktir. Çünkü kırmızının "parlıtsı kendi içindedir" Onun farkedilmek için başka bir renge veya ışığa gereksinimi yoktur. Olumlu anlamda alındığında Kırmızı, diriltici, uyarıcı, canlılık verici, yüreklendirici, teşvik edici bir renktir. Olumsuz, anlamda alındığında ise, bu renk ateşli karakteriyle öfkenin, nefretin, katliamın ve şeytanın rengidir. Canlı, hareketli kişiler için kışkırtıcı olan bu renk, ağırkanlı, hantal veya bunalımdaki kimseler için diriltici özelliğiyle, ruhsal etkinliği artırır. Kırmızının reddi, genellikle fiziksel ve sinirsel yorgunluğu, cinsel arzuların kaybını veya cinsel yetersizliği ve sıkıntıyı beraberinde getirir. Kırmızının çok tercih edilmesi ise, tersine canlı hayat dolu bir karakteri ve aşırılığı getirir de, kişiye hiç bir zaman tatmin olamamasından, doyumsuzluğundan ötürü yine rahatsızlık verir.

Ateşin ve kanın rengi olan Kırmızı, yine aynı simgesel karşıtlığı, koyu ve açık oluşu ile iki görünüm altında ortaya çıkarak gösterir. Açık kırmızı, çarpıcı, canlı, keskin, diri, sert, erkek, uyarıcı, diriltici, kışkırtıcı, isteklendirici ve merkezkaç (centrifuge) oluşuyla önc çıkar (örneğin, bayrakların, afişlerin ve reklam panolarının kırmızısı). Koyu kırmızı ise, açık kırmızının tersine karanlığı, geceyi, yaşamın gizini, dişiliği, dokunulmazlığı simgeleyerek kişileri uyarır, temkinli, dikkatli ve uyanık olmaya iter (örneğin, geçişin yasak olduğunu gösteren kırmızı trafik ışıkları, elektrikli aletlerin çalışmasını engelleyen kırmızı ışık veya renk). Dokunulmazlığı, erişilmezliği, zorluğu çağrıştıran, adet dönemindeki kadınlarla cinsel ilişkiyi yasaklayan, kadınların vücutlarından attıkları kirli kanın rengidir. Eskiden sokak kadınlarının giydiği kıyafetin rengi olan "kırmızı

zı", günümüzde bu işi yapan kadınların bulunduğu bölgelere adını vermeyi sürdürmektedir (kırmızı mahalle "quartier rouge"). Fransızca'da, eski bir deyim olmasına karşın günümüzde de sıklıkla kullanılan "voir rouge" kendinden geçme, bilincini yitirme, kendini kaybetme anlamına gelip, kişinin dengesiz ve deliliğe varan bir aşamaya sürüklendiğini, ona cinayet işletebilecek bir sınıır krizi geçirdiğini anlatmak için kullanılır. Yine olumsuz anlamda kullanıldığı deyimlerden öfkeden kıpkırmızı olmak anlamında "etre / devenir rouge de colere", yüzsüzlük, küstahlık, saygısızlık anlamında "ne rougir de rien", suçluluk duymamak, utanmamak anlamında "ne pas avoir a rougir de qqch." sayılabilir. Yine aynı anlamları içeren, Türkçe'de "kıpkırmızı kesilmek / olmak" deyimini de kırmızı rengin farklı kültürlerde de öfkeyi, utancı, aşırı heyecanı çağrıştırdığını, bu da renklerin simgeciliklerinin evrensel olmadığını göstermektedir.

Romanda, Beyazdan sonra sıklığı en fazla olan renk olan Kırmızı, 48 kez kırmızı, 4 kez kızıl ve 1 kez, de al olarak verilerek toplam 53 kez, yinelenmiştir. Kitabın ilk bölümlerinde Kırmızı, aşık olmayı çok isteyen Colin'in bir genç kızın ilgisini çekmek amacıyla taktığı "*bejli-kırmızılı kravatın*" ve kravatıyla uyumlu olduğu için seçtiği "*bejli-kırmızılı çoraplarının*" (s.36), İsis'in evinde tanıştığı Chloe'nin baştan çıkarıcı "*dudaklarının*" (s.47) rengi olarak tutkuyu, ateşliliği, cinsel arzuyu simgelemektedir. Boris Vian, sokakta iki işçinin kaydırak oynarken taş yerine kullandıkları "*kırmızı boyalı, istavrozu düşmüş İsa*" (s. 41) nesnesiyle, bu nesneyi bir de kutsal sayılan kırmızı renkle betimleyen; düğün töreni öncesinde Kilise'nin kapısı önünde resmigeçit yapan dinadamlarının arkasına, bale yapan "*kırmızı kısa pantolonla*" oğlanları ve "*fırfırlı kırmızı etekler giyen*". "*saçlarının arasına birer kırmızı tüy*" takan kızları koyarken, din olgusunu, hıristiyanlığını törelerini, usullerini alava almaktadır. Romanın ikinci evresinde ise, daha çok olumsuz, çağrışımlarla yüklenen bu renk, öncelikle halayı yolculuğunda beyaz, araya eşlik eden "*onlarla birlikte yükselip alçalarak uçan, tiz çılgınlıklar atan kuşların*" (s.92) rengidir. Uçan kuşlar, bir yandan göğü, göğün çağrışını, bir yandan da ruhun bedenden ayrılmasını simgeler. Kuran'da ise. yargı ile eşanlamlı olan "kuş" sözcüğü, aynı zamanda ruhun ölümsüzlüğünü simgeler. Bunun yanı sıra "kırmızı kuşlar", Çin'de kaos'un, karmaşanın imgesidir. Romanda "kırmızı kuşlar" kötü kaderin habercileri olarak yorumlanabilir. Bunun yanı sıra kırmızı renk, simgelediği "kan"ın rengi olarak birçok bölümde ortaya çıkıp hastalığı, sıkıntıyı, cinayeti, ölümü çağrıştırır: Chloe'nin hastalık haberiyle sarsılan, ve acelesi olduğu için önüne çıkan garsonu bir paten darbesiyle öldürdükten sonra bütün gücüyle eve doğru koşan Colin'in ardında, "*128 numaralı kabinin altından, köpüklü bir kan yolu. ince, ağır ağır kıvrılıyor ve kırmızı renkli sıvı dolgun ve sıcak buzun üstüne damlıyordu.*" (s.123). Bir başka bölümde, Colin çalıştığı silah fabrikasında, çelikten beyaz gülü koparmak isterken, kesilen elinden damlayan kan, beyaz yaprağın üzerinde "*kırmızı bir yarım*" (s. 210) şeklini alır.

Romanın bir diğerkahramanı Alise ise Chick ile aralarındaki tek engel olan Jean-Sol Partre'i ve onun kitaplarını satan tüm kitapçıları öldürüp, dükkanlarını ateşe vermeye kararlıdır. Önce, bir kalede oturmuş yazı yazmakta olan Jean-Sol Partre'i, yürek sökeni göğsüne saplayarak öldürür : " *Garsonlardan biri gelip. masanın üstündeki kan ve dolmakalem mürekkebi gibi bir alay pisliliği temizler*" (s224), ardından sıra kitap satıcılarına gelir: Öldürdüğü kitapçı'nın sırtından çıkan yürek-oyacağı'nın "*çengelleri arasında küçücük ve açık kırmızı renkli bir yürek vardı. Alise çengelleri ayırdı ve yürek sahibinin yanına yuvarlandı.*" (s.226). Alise'in öteki eylemlerinde, kırmızı renge dolaylı bir gönderme yapılmadığı için, imgelemizde ateş'in ve alevlerin rengi olan kırmızı canlanır: "*dükkanın içinde hersey yanıyordu. Kitapçı, ayakları alevin içinde, yüreği yanında yatıyordu*" (s.232), yeğenini aramaya devam eden Nicholas, pompacıların söndürücüleri ile "*bir an havada asılı kalan alevlerin pis küllerinin arasında alevlerden daha ışıklı, daha parlak,(...) sap sarı ışık saçan perçemleri buldu. Kendilerinden daha parlak olduğu için alevler onları yutamamıştı.*"(s.23?ı). Bu betimlemelerdeki yanmak, yürek, alev açık kırmızıyı çağrıştırmakta ve kırmızı renk uyarıcı olarak kahramanları temkinli olmaya çağırmaktadır.

Romanda kırmızı renk, bir başka kadın kahraman olan ve bekaretini kaybetmiş, Nicholas'nın sevgilisi İsis'in "*elbiselinin*" (s.119/ "*saçına taktığı kızıl gül ün*" (s.80) ve "*kırmızı karanfil*" in (s.198) rengi olarak öne çıkar. Hastalığı iyiden iyiye ilerleyen Chloe'yi evinde ziyaret eden İsis, tıpkı yüce Mısır tanrıçası İsis gibi ölümlere nefesiyle hayat veren, onları koruyan bir iyilik meleğidir: Saçlarına taktığı "*kocaman kırmızı karanfili*" içine çeken Chloe, karanfili koklamanın kendisine iyi geldiğini söyleyerek, bir kez daha koklamak ister: "*İsis çiçeği saçlarından çıkardı ve verdi. Chloe onu dudaklarına yaklaştırdı, uzun uzun çekti içine*" (s. 200). Ancak İsis'in kırmızı karanfili bile Chloe'ye hayat veremeyecektir: "*Karanfil birden soluvermiş, buruşmuştu, sanki suyu çekilmiş gibiydi. Şimdi ince bir toz halinde Chloe'nin göğsünde yatıyordu.*" (s.200). Romanın sonlarında, bu rengin olumsuz etkisinden, öteki roman kişileri de teker teker paylarını alırlar: Chick'in evine baskın düzenleyen zaptiye amirlerinin "*deri giysileri*" nin **kırmızı** rengi (s.220) gücü, erki, yetkiyi çağrıştırdıkça, ateş ettikleri ve yerde Javrian Chick'in amaçsız bir şekilde havayı döven "*kıpkırmızı elleri*" (s.231) ölümü, Chloe'nin tabutunu taşıyan "**kırmızı kamyon**" ise yine mezarı, tabutu, yani ölümü simgelemektedir. Kırmızı kadar olmasa da, yine romanda simgesel anlamlar yüklü bir başka renk Kızıldır. "*Kızıl saçlı*" kadınlar (s.42- s.80) arzuyu, tutkuyu, "*taş ocaklarının kızıl ve karanlık ağızları*" (s.s.190) ise "*kıpkırmızı ampullerle aydınlanan geçit*" (s.190) teki gibi cehennem ateşini, alevleri yani ölümü çağrıştırdılar. Kırmızı renk, romanda karanın, ateşin, alevlerin, cehennem ve ölüme götüren tutkuların, önüne geçilmez arzuların rengi olarak daha çok olumsuz anlamlar yüklü bir renk olarak ortaya çıkar.

12.1. Mavi

"Genellikle bir rengin sıcaklığı ya da soğukluğu, onun sarıya ya da maviye yakınlığını ifade eder (...) sıcak renkler izleyiciye yaklaşır, soğuk renklerse ondan uzaklaşır"⁹. Kandinsky, tamamen ruhsal deneyimler sonucu ulaştığı bu görüşünü, verdiği şu örnekle somutlaştırıyor: "Eğer iki daire çizilip sırasıyla sarıya ve maviye boyanırsa; kısa süreli bir konsantrasyon, sarının merkezden dışarı doğru yayılan ve izleyiciye ulaşan hareketini açığa çıkaracaktır. Öte yandan mavi, kabuğuna çekilen bir salyangoz, gibi kendi içine çekilir ve izleyiciden uzaklaşır"¹⁰, derinleşir ve insanı sonsuzluğa çeker. Renklerin en derini, en özdeksizi olan mavi renk göğün, havanın, gölgenin, suyun, durgun denizlerin rengi olarak en serin, en soğuk renktir. Sakin ve dinginlik veren bir renk olan Mavinin hareketi, ancak koyulaştırıldığında (yani siyahla karıştığında) artar. Temizleyen, besleyen ve serinleten suyun sembolü olan bu rengin açık tonları, daha çok sonsuz göğü ve hareketsizliği temsil ettiği için, düşünceleri, duyguları sonsuzluğa taşır ve kişiyi melankolik yapar, yaşadığı dünyadan uzaklaştırır, içine kapanmasına neden olur. Sarının tersine Mavi, dünyevi bir renk değil, "tipik ilahî bir renktir"¹¹. Mavinin derinliğe eğilimi öylesine güçlüdür ki, koyulaştığında yani siyaha yaklaştığında, içsel çekiciliği güçlenir ve insanı da aşan bir hüznü yansıtır. Beyaza doğru yaklaştığıdaysa, insanlar için çekiciliği azalır, uçucu olur.

Romanda 36 kez kullanılan mavi, sıklığı en fazla olan renklerden biridir. Gerçeküstünün yada gerçek dışının rengi olan Maviyi, Boris Vian'ın bu masalsi evreninde bunca sıklıkla kullanması hiç de yadırganacak bir olgu olmasa gerek. Colin'in yemek-oturma odası '*soluk mavi halısı ve pembe-bej duvarlarıyla(...) tam bir dinlenme yeri*ydi (s.12); "*Soluk mavi halısı "mavi maroken yastuklarla bir örnek iskemleleri "ya da Colin'in seçtiği açık mavi sofranın örtüsü"* (s.12) ile bu iç uzam dinlendirici, aydınlık ferahlarıyla ön plana çıkıyor gibi görünse de, mavi renk bir nesneye bağlı olduğundan roman kahramanlarının mavi düşlere dalmasını kolaylaştırarak, kendisi ve kısıtlı çevresi için yarattığı bu düşsel dünyaya çok uygun düşer. Isis'in davetine gitmek için hazırlanan Colin'in, bej takım, elbisesinin içine giydiği "**mavi** gömleği" (s.35) birine aşık olabilme umudu ile yola çıkan kahramanımıza yaşam sevinci veriyor. Romanda mavi renk, genellikle "soluk", "açık", "koyu" gibi sıfatlarla bir arada ya da yeşil, pembe, gri, bej, sarı, beyaz, kahverengi ve mor gibi başka renklerle kullanılmış: Colin. Chick'in kız arkadaşı Alise'in saçları gibi kokan' "*pembe-mavi bir orkideye koparmak için eğildi*" (s.28), kaldırımın kenarında "*mavi-yeşil çiçekler açıyordu*". Mavinin doğaüstü bir huzur verdiğinden söz etmiştik. Bu renk ile bir arada kullanılan Yeşil ise dünyevi huzuru simgelemektedir: "Doğa üstüne giden yol da doğal olanın içinden ge-

⁹ W, Kandinsky.. a.ç.v. s. 98

¹⁰ A.g.y. s. 100

¹¹ A.g.y.,s.102.

çer, der Kandinsky, ve biz ölümlüler(...) cennete ait maviye giderken, yeşilden geçme-
liyiz "12 Chloe'nin hastalığıyla parası iyice tükenen Colin, pianokteylini bir antikacıya
satar, böylece parasal sıkıntı bir an için de olsa hafiflemiştir: "**mavi-yeşil**' rengiyle
"kaldırım taşlarına kadar sarkan gökyüzü"nü ve bulutların çarptığı yerlerdeki koca-
man beyaz lekeleri" farkedene antikacı "- Bir fırtına geçmiş der (s. 181). Bir fırtına geç-
miştir, ama yenilerine gebedir, Colin'in parası yine bitmiş, karısına çiçek alabilmek için
sürekli iş aramaktadır ve umutuzdur: "Zaman zaman, Colin başını kaldırıp doğru yol-
dan gittiğine emin olabilmek için tabelaları okuyordu, bunu yaparken pis kahverengi ve
mavi çizgileriyle gökyüzünü Koruyordu". Romanın başındaki rahatı, huzuru simgeleyen
açık mavi gökyüzü" (s.68) yerini " mavi-yeşil bir gökyüzüne" bırakmış, daha sonra bu
renk de koyulmuş, kararmış ve nihayet pis kahverengi-mavi çizgili bir gökyüzü hakim
olmuş, Colin'in çaresizliğini yansıtmaktadır. Sanrı dünyasının izleği açık mavi gitmiş,
onun yerine acımasız gerçek yaşam "**açık renk bir ufuk üstünde koyu mavi şekiller**" le
belirmiştir. Gerçekler tüm çıplaklığıyla Colin'in karşısında şaha kalkmış, sanki onunla
bu denli hayalperest olduğu için alay etmektedirler. Chloe'nin "**sağ memesinin beyazlığı**
üstünde beliren kocaman mavi yapraklı" (s. 158) nilüfer çiçeği de yine ölümü simgele-
mektedir. Beyaz tende mavi yansımalar teni soldurur, ona ölümcül bir renk verir¹³.
Mavi renk gökyüzünün. gözlerinin, çiçeklerin, giysilerin ve düzanlam nesnelere nin ya-
nı sıra kuşlara da verilmiştir. Colin ve Chloe'nin ilk buluşmalarında geçtikleri yer altı
geçidindeki güvercinlerin güçlü kanat çırpmalarıyla oluşan hava akımında "**mavi ve be-
yaz tüyler**" uçuşmaktadır (s.60). Bu "tehlikeli" uzamda, mavi kuş imgesi her ne kadar
mutluluk kuşu"nu çağırıtırsa da, mutluluğun hem çok yakın hem de ulaşılamayacak
denli uzak olduğunun, onu yakaladığınızı sandığımız bir anda elinizden uçup, kaçacağı-
nın habercisidir.

Romanda Mavi, çoğunlukla "gök", "deniz", "su", "gece" ve "göz" gibi genel ola-
rak mavi renkte algılanan nesnelere kullanılırken, saydamlığa da gönderme yapmaktadı-
r Colin'in "**elinin damarlarında mavi ve mor görünen düşünceleri**" (s.65), Alise, ile
evlenebilsin diye arkadaşı Chick'e bir miktar para vermeyi öneren "**iyilikten saydamların**"
Colin imgesiyle uyuşmaktadır. Kandinsky'ye göre, mavinin hareketi "hem insandan
uzaklaşan hem de kendi merkezine dönen bir hareketle kişiyi derinliklerine çeker ve
onda bir arınma ve gerçeküstüne özlem duygusu yaratır"¹⁴. Kandinsky'nin bu görüşü-
ne uygun düşen bu örnek, Colin'in temizliğini, saflığına, saydamlığını "**mavi düşüneleri**"
ile ortaya koymaktadır.

Mavi renk romanda, "**mavilik**", "**yeşil-mavilik**" gibi ad olarak kullanıldığında ise
olgunlukla olumlu çağrışımlarla gökyüzüne gönderme yapmaktadır: Evlilik töreninin

¹²W. Kandinsky. a.g.y. s.102

¹³J. Itten. *Art de- la couleur* Dessain ATorla, Paris, 1986. s.24

¹⁴W. Kandinsky. bk. *Dictionnaire- des Symboles*, lid. R. Laffont. Paris 1982, .s.129.

yapılacağı "*Kilisenin en tepesinde yeşil-mavilik vardı*" (s.73); "*göğün maviliği devam ediyordu*" (s.80). Balayı dönüşünde, iç uzamdaki değişikliklere koşut olarak şekil değiştiren dış uzamda henüz serin olan havanın " (...) *mavimsi camların ardından ... düzeleceği anlaşılıyordu. Kaldırımların kenarında mavi-yeşill çiçekler açıyordu(...)*" (s.118). Bu betimlemede, Maviye eklenen sonek "-imsi" pek de olumsuz çağrışımlar yaptırmazken, Chloe'nin hastalığı iyiden iyiye ilerlediğinde, "*alnının altında, mavimsi iki leke*" gibi görünen ve mavi renkte olduğu için "*uzaktan açık olup olmadıkları anlaşılmayan*" (s.210) gözleri, hasta ya da uyumayan kişilerin göz altlarında beliren morlukları çağrıştırarak olumsuz bir görüntü yaratır.

Mavi, romanın sonlarına doğru içinde 12 "*silah tohumunun*" bulunduğu "*demir bir kutu'nun*" (s.205) rengi olarak "üretici.yetiştirici" (productrice) anlamıyla kullanılsa da, burada silah ve namlu üretimi söz konusu olduğundan, savaşı/ ölümü çağrıştırmaktadır. Chloe'nin tabutunu taşıyan hamalların ayakkabılarının yumuşak kabukların üzerinde yürürken bıraktığı "*izler'in*" (s.247) rengi olan Mavi ise, Chloe'nin ölü bedeninin ağırlığıyla ortaya çıkarak, "hiçlik", "yokluk" ve "ölüm" ü çağrıştıran olumsuz yananamlarla yüklüdür.

2.23. Sarı

Gölgenin ve gecenin rengi olan Mavinin tersine Sarı, aydınlığın, güneşin ve ateşin rengi olarak renklerin en açığı, en sıcaklığı, en ateşlisi, en fazla genleşebilenidir. Genellikle ortamı renklendiren, neşelendiren, ışık veren, mekanı genişleten bir renk olması nedeniyle iç dekorasyonlarda, çoğunlukla duvarların rengi olarak seçilir. En kıymetli maden olan altının rengi olması nedeniyle zenginliğin de simgesidir. Çin'de, imparatorların rengi olarak bilinen Sarı, güneşin ve onun tüm simgesel değerlerinin (sıcaklığın, bolluğun, aşkın, iyiliğin) rengi olduğu için, Apollon ve Ra gibi güneş tanrıalarının da simgesi olmuş ve tanrısal, ilahi bir renk olarak kabul görmüştür. Bunun yanı sıra, Sarı, çağlar boyu insanları, güçlerinin kaynağının tanrısal olduğuna inandırmak isteyen prenslerin, kralların, imparatorların tercih ettikleri bir renk olarak iktidarın, gücün, erkin, egonun, kendine güvenin simgesi olmuştur. Ancak, bu kendine fazlaca güven kişiyi benmerkezciliğe, kendini beğenmişliğe sürükleyerek ona sevgiyi, paylaşmayı da unutturduğu için bu renge olumsuz anlamlar da yüklemiştir. Her ne kadar, altına yakınlığıyla zenginliği, olgun başakların rengi olarak bolluğu, verimliliği, renklerin en parlaklığı olmasıyla zeka, bilim ve aydınlık düşüncüyü çağrıştırıyorsa da, nankörlerin, benmerkezcilerin, hainlerin, sahtekarların, ihanet edenlerin rengi olarak da pek çok olumsuz yorumlamalara da açık bir renktir.

Sarı beyazla karıştığında, yani daha açık bir renk haline geldiğinde, hareketi artar¹⁵
Güneş ışınlarının rengi olan Sarı, çevresinden taşan söndürülmesi zor bir renktir. Dur-

¹⁵ W.Kandinsky, *Sanatta Ruhsallık Üzerine*, a.g.y., s.100.

madan bakıldığında sarının, hangi formda olursa olsun, rahatsız edici bir etkisi olur ve renkteki ısrarlı ve saldırgan karakter ortaya çıkar¹⁶. Sarı tipik dünyevi bir renktir, asla derin bir anlama sahip olamaz. Maviyle karışımı, onu soldurur, ama iyi dengelenmiş bir karışımla da Yeşil elde edilir, merkezden dışarı ve içeri iki hareket de durur ve Yeşilin huzur verici dinginliği ortaya çıkar.

Romanda 35 kez sarı, 14 kez de altın rengi olmak üzere tam 49 kez kullanılan Sarı, kırmızıdan sonra şıklığı en fazla renk olarak büyük önem taşımaktadır. Daha çok güneş ışınlarının yansımaları olarak ışığın rengi olan sarı, roman kişilerinden Chick'in sevgilisi Alise'i temsil etmektedir. Romanın sonunda tüm kitapçıları yakarak ve kendi de yanarak ölen Alise'e ateşin, alevlerin kızı da denebilir. "*Şaşılacak kadar güür, sık kıvrıcıklarıyla yüzünü çevreleyen sarı saçlar*" (ss.24-25) "*ışık .saçan sapsarı perçemle-ri*" (233). "**sarı** eteği "beyaz-sarı ayakkabıları", sarı saçlarının bukleleri arasında görünen "mavi gözleri" ile Alise. bu iki rengin karışıklığını iyice vurgularken, bu iki renin birarada hulanması Kandinsky'ye göre, insan ruhundaki "deliliğin". "cinnetin"¹⁷ ifadesidir. Kimi ortaçağ inançlarına göre, lanetlenmiş altını simgeleyen bu renk, insanı cinayete sürükleyen bir renktir. Romanın sonlarında, bu inancın Alise'in eylemlerinde somutlaştığı "görülüyor Alise. Colin ile evlenmelerine engel olduğunu düşündüğü ve kendisinden uzaklaşan Colin'in duyarsızlığının ve saplantılarının tek sorumlusu olarak gördüğü .Jean-Sol Partre'ı, ardından da onun kitaplarını satan tüm kitapçıları öldürüp kitapçıları ateşe verir ve alevler içinde can verir. Sarı rengin şiddet özeleştirisi. Alise'in kişiliğinden kendini göstermiştir

Romandaki bir başka sarışın ise, romanın başkahramanı Colin'dir: "Holywood Canteen de Slim' rolündeki **sarışına** benzeyen" (s.8) Colin'in. Romanın başlarında saçlarına gösterdiği özen, romanın sonlarına doğru yerini özensizliğe, bakımsızlığa bırakır: Çok yorgun olduğu gözlenen Colin'in "sarı saçları eskisi gibi taralı ve bakımlı değildi artık" (s.221) Sarışın Collin'in evinin dekorasyonu için seçtiği temel rengin yine Sarı olduğu gözlemlenir: "*Açık sarı seramikle döşenmiş (s.8) banyo ve sarı mineli dikdörtgen kenarlı*" (s.39) banyo küveti, mutfığa'a giden iki yanı camlı koridorun hemen her yerine yerleştirilmiş ' iyice parlatılmış pirinç muslukları". mutfağın *sarı mineli kapı sı*" ve yine aynı sarı mineyle kaplı masası, *'saydam altın çizgili beyaz porselen tabaklar* (s.9). Koridordaki pirinç musluklara çarpan güneş ışınlarının çıkardığı seste danseden farelerin, sonunda yere düşerek "*birer sarı cıva parçası gibi dağılan ışın topların arkasından (s.9)*" koşmaları, evin ışık saçan aydınlığını vurguladığı kadar evdeki neşevi. canlılığı mutluluğu da yansıtır. Sarı renk ışığın rengi olmanın yanı sıra nesnelerin rengi olarak da romanda genellikle olumlu yananamlar içermektedir. Örneğin,

16 A. g. y., s 10.

17 W. Kandinsky, a. g. y. s. 102

metrodan inince yönünü şaşırın Colin, doğru yönü bulabilmek için "sarı ipek mendilini (s.20) çıkarır, rüzgarın uçurduğu sarı mendilin kılavuzluğunda bulur Molitor Paten alanını. Burada mendilin sarı rengi, dikkat çekici özelliği ile yol gösterici, aydınlatıcı bir işlev yüklenmiştir. Bir başka bölümde, Colin, Chloe ile evlenecekleri kilisenin DUvarlarının tören için sarıya boyanmasını ve üzerine mor renkten çizgiler çekilmesinin tembihler; "Her yer sarıya mı boyanacak? dedi Joseph. -Mor çizgileri de olacak, dedi mübaşir" (s.72). Burada, güneşi ve onun tüm simgesel değerlerini (zenginliği, bolluğu verimliliği, aşkı) temsil eden sarı rengin tamamlayıcısı olan ancak, siyah ile benzer çağrışımlar yapan ve gizemli bir renk olan Mor ile birlikte kullanılması, ayrılığın, ölümün, dulluğun habercisi olarak tehditkar bir görünüm sunmaktadır. Bu görüntüye paralel olarak, kilisenin kapısından tören alanına girmek üzere oluşturulan sırada, önde Alise'in yanında Colin, Nicholas'ın kolunda Chloe ve onların arkasında sıralanan arkadaşlarının "balları üzerinde ince kristalden, içi vaftiz suyu dolu balonlar kırılır" ve erkeklerin saçlarına **sarı**, kadınların saçlarına "**mor alevlerle yanan buhur dalları**" (s.84) saplanır. Güneşin rengi olan "sarıнын ışığını söndüren bir renk olarak kabul edilen mor"¹⁸ yaşamdan ölüme geçişi simgelerken, bir yandan da, içinde yeniden doğuşun ya da değişimin gizemini barındırmaktadır. Nitekim, kiliseden çıkar çıkmaz, saçlarında Mor buhur dalları saplı Chloe, soğuk havanın etkisiyle öksürmeye başlar, Chloe hastalanmıştır, ve bu hastalıktan kurtulamayacaktır. Chloe'nin hastalanmasıyla başlayan zorlu süreçte, değişim yalnızca kişilerde değil,romanın en önemli uzamı olan evde ("**sarı seramik lafların rengi uçmuş, üstlerine sanki bir tül geçmiş gibiydi**" (si 12), ardından da dış uzamda kendini gösterir: "Colin ve Chloe'nin gidişinden bu yana yolun şekli epey değişmişti. Şimdi akaçların yaprakları büyümüş, evler solgun yüzlerinden sıyrılıp yazın yumuşak **sarılığına**¹⁹ kavuşmadan önce soluk bir yeşilden geçiyorlardı" (s. 117). Burada, yeşilden geçilerek sarı renge ulaşmak, düşüşü, yaşlanmayı ve yaklaşan ölümü simgelemektedir.

Romanın ilerleyen bölümlerinde, çaresizlik içinde eve çağrılan doktor Mangemanche in sarı gömleğinin rengine anlamı, kişiler yüklemektedir. "Siyah giysilerinin içinde parlak sarı bir gömleği vardı. -Fizyolojik olarak, dedi, sarı ve siyah en büyük karşılığı gösterir. Buna, gözleri hiç yormadığını ve ayrıca sokakta ezilme tehlikesini ortadan kaldırdığını da eklemek isterim. -Haklısınız, diye. kabullendi Colin "(s.129). Burada, sarının "en güçlü yoğunluğunda bile en açık renk"²⁰ olduğu ve genellikle neşeli bir izlenim yarattığı söylenebilir. Güneşin rengi olan Sarı, neşenin olduğu kadar, gücün ve iyiliğin,

18 J.Chevalier, A. Gheerbrant, a.g.y. s.1020.

19 Özgün metinde "tatlı bir bej" olarak geçen bu alıntı, çevirmen tarafından "yumuşak sarılık" olarak verilmiş.

20 J. Renier, *Les Couleurs* (Renkler), bk. A. Eziler Kıran "Argol Şatosunun Işıkları ve Renkleri", Anadolu Sanat Dergi sayı:8, Nisan 1998, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s. 117.

bilgeliğin de temsilcisidir. Tanrısal bir gücü olduğu kabul edilen Sarı bir de "parlaklığıyla" sanki doktorun gücünü, derin bilgisini göstermek istercesine vurgulanmıştır. Resim kuramcısı Itten "Parlaklığını yitirmiş bir sarı, sahtekarlığı, kuşkuyu, güvensizliği, hatayı ifade eder"²¹ der. Romandan yapılan alıntıda. Sarı parlaklığını korumaktadır, ancak sarı gömleğin siyah bir takım elbise içine giyilmesiyle, renk skalasında sıcak renklerin en sonunda yer alan Siyahın, Sarının parlak ışığını öldürerek, kaosu, hiçliği, korkuyu, sıkıntıyı, bilinçsizliği ve ölümü getirdiği söylenebilir. Doktor Mangemanche, tüm olağandışı tedavilerine karşın Chloe'nin hastalığına çare bulamaz..

Sarı rengin, romanda Siyah dışındaki renklerle de kullanıldığını görülmektedir. Bu kullanımların en çarpıcısı, vergi almak için Chick'in evine gelen zaptiye amirinin, siyah deri giysili adamlarından farklı olan "kırmızı giysisi, "omuzlarındaki iki altın yıldız."(s.220), elinden sarkan "altın cop ve yaldızlı ağır elbombası" ile sarı ve kırmızı birlikteliğin. Gücün, iktidarın simgesi olarak, içinde devinim barındıran bu iki renk, somut bir biçimde çevreye yayılarak, kendilerinde bulunan şiddet ve saldırganlık özelliğine açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Romanda, tipik bir sıcak renk olan Sarının, en kıymetli maden olan altının, yani zenginliğin rengi olarak iç uzamın, ateşin ve ateşliliğin rengi olarak cinselliği ve erotikliği çağrıştırdığı için de genç kadınların giysilerinin betimlenmesinde, neşe, mutluluk, zenginlik, aydınlık gibi olumlu yananamlarıyla kullanıldığı görülür. Ancak, romanın ilerleyen bölümlerinde Sarının, bu olumlu anlamlarını ve parlaklığını yitirdiği, koyu renklerin etkisiyle karardığı, yargının yasasına boyun eğerek ölümü çağrıştıran en güçlü renklerden biri olarak değer kazandığı gözlemlenir.

2-2.4. Yeşil

Sarı ile koyu mavinin ya da koyu kırmızı ve açık mavinin iyi dengelenmiş karışımları ile elde edilen Yeşil, sıcak renkleri soğutmaya yönelik bir girişim sonucu ortaya çıkar. Yeşili meydana getiren bu renkler, kendilerine has bir harekete sahipken, karşı hareketleri nedeniyle birbirleri üzerinde bir fren görevi görürler, iki renk de hareketsiz, kalır ve ortaya Yeşil çıkar²². Nasıl Kırmızı ateşin rengiyse, Yeşil de yaşam kaynağı olan suyun rengidir ve Kırmızının ateşini söndürür. Yeşil, varolan en huzurlu renktir ve yorgun ve hasta insanlar üzerinde yararlı etkisiyle daha çok olumlu çağrışımlar yaptırır İlkbaharda toprağın yeşil bir örtüye bürünmesi, yeniden doğuşu, yaşamı ve umudu simgeler. Sıcak sarı ve maviye eğilimli soğuk kırmızının birleşmesinden oluşan ılık yeşil, ilkbaharın gelmesiyle, karları eritir, ve bereketli yağmurları yağdırır. Serinleten, temizleyen ve rahatlatan bir renk olan Yeşil, inancın, esenliğin, tinsel ve maddi zenginliğin, kurtuluşun ve ahret mutluluğunun simgesi olarak Müslümanlıkta en kutsal renk

²¹ J. Itten..a.g.y.,s.85

²² W. Kandinsky, a.g.y., s.101

sayılırken ve tüm olumlu yananamlarıyla değer kazanmışken, Batı kültüründe, dini anıtlarda, mezarlarda kutsanan bir renk olmakla birlikte, kiliselerdeki vitraylarda teni ve gözü yeşil olan kötü Şeytanın rengidir. Dolayısıyla uğursuz, sakınılması gereken tehlikeli bir renk olarak algılanmıştır: Fransızcada "korkudan yüzün yeşil bir renk alması" anlamında kullanılan "etre vert de peur", Türkçe'de "yüzü sapsarı oldu" deyimiyile, yani sarı renkle verilmektedir.

İçinde Kırmızıyı da barındırdığından olsa gerek, günümüzde bu renk, giz düşüncesini çağırır. Bu gizemli yönüyle kanları yeşil akan, tenleri yeşil olan uzaylıları da çağırılmakta ve kozmik bir anlam kazanmaktadır. Yine günümüzde, tehdit edilen doğaya karşı çıkan Yeşilcilerin sembolü olmuş ve yüceltilmiştir.

Vian, Yeşili kimi zaman giysilerin, aksesuarların, düğmelerin, çiçeklerin, ağaçların. kitap ciltlerinin ve ışığın rengi olarak gerçeğe uygun bir biçimde, kimi zamansa gerçeklikten uzak düş dünyasına uygun olarak, normalde siyah, kahverengi veya sarı olan "kirpikler" için veya gri renkte algıladığımız "duman" için kullanmış. Romanın genelinde bakıldığında ise, bu rengin, "badem yeşili", "nane yeşili" gibi bitkilere gönderme yapılarak veya "derinsu yeşili", "tatlı yeşil", "acı yeşil", "koyu yeşil", "soluk yeşil" gibi yan sıfatlarla, tonunun farklılıkları vurgulanarak toplam 27 kez kullanıldığı görülür. Doğa'nın rengi olan Yeşilin, dış uzam betimlemelerinde son derece sınırlı kullanılması, olayların geçtiği mevsimin kış ve sonbahar olmasından ve dış uzamın kentsel bir uzam olmasından kaynaklandığı düşünülse de, buzların içinden fışkıran çiçeklerin tek eksiği yeşil yapraklardır. Dahası, romandaki tek dış uzam kent değildir; Nicholas'nın balayına giderken seçtiği yol, kırsal doğal alan diyebileceğimiz bir yolsa da, burada yeşillikler yerine uzayıp giden bakır alanlarına, "kırmızı derecikler" halinde su yerine akan erimiş bakırlara rastlanır. Dışarının esenliksiz havasından, çirkin görüntüsünden rahatsız olan yeni evliler, arabalarına taktıkları "yeşil, mavi, sarı, kırmızı" renkli camlara rağmen bu görüntüyü önleyemezler. Yolculuk sırasında, Vian'ın dış dünya betimlemelerinde az da olsa kullandığı bu renk, ancak "atre" (-imsi") sonekiyle verilmiştir: *"yeşilimsi bakırdan geniş alanlar"* (s.95) örneğinde -imsi sonekiyle Yeşilin bulanıklaştığı ve Kırmızıya yakın olduğu izlenimi edinilir.

Genelde daha sakinleştirici, güven verici bir renk olan açık yeşilin tersine, koyu yeşil ya da badem yeşili daha çok çürümüşlüğü, küflenmeyi çağırır: Romanın başlarında, Colin ve Chloe'nin parkta ilk buluşmalarında oturdukları *"koyu yeşil ve biraz nemli"* (s.60) sıra, serinliği ile kahramanlarımızı ürpertiyorsa da, üstlerinde dolaşan "pembe bulut" la ısınır ve kendilerini daha güvende hissederler. Romanın ilerleyen bölümlerinde, dış uzamda *"evler solgun yüzlerinden sıyrılıp, yazın yumuşak sarılığına kavuşmadan önce soluk bir yeşilden"* (s.117) geçerken, iç uzamda önceleri evi dolduran güneş ışınları içeriye girmekte güçlük çeker, zaten kendini iyi hissetmeyen Chloe, evin

hastalıklı havasından kurtulmak için dışarıya çıkmak, mağazaları dolaşıp kendisine "*ki-
litli yeşil bir yüzük almak*" (s.114) ister. Batı kültüründe, geleneksel olarak, kadınların yeşil renk giysiler giymeleri ya da yeşil obje taşımaları kötü yazgıyı ve felaketleri simgeler-²³. Chloe, her ne kadar kendisine şans getireceği umuduyla bu rengi seçse de, yeşil renk ona şanssızlık getirecektir. Yeşil aynı zamanda, Chloe'nin ölümüne neden olacak, "nilüfer çiçeği"nin yapraklarının rengidir. Chloe'nin göğsündeki çiçek büyüdükçe, bitki iç uzama egemen olur ve özellikle Colin ve Chloe'nin yatakodalarında "gün maviyken", "*köşeler de hemen hemen yeşil*" (s.200) bir renk alır. Çiçeği çiçekle yeneceğine inanan Colin'in, biraz daha çiçek alabilmek için başvurduğu "*bacasından yeşil dumanlar*" (s.20) çıkan silah fabrikası imgesi hem gerçeküstü bir görünüm yaratır hem de şartlar gereği yine olumsuz yananamlar yüklenir. Yeşil renk, romanda son olarak, Chick'in, Alice'in gerdanlığını satarak cilt parasını karşıladığı Partre'in son kitabının "yeşil boşluk derisiyle kaplanmış " (s.215) cildi için kullanılmıştır. Alice'den aldığı para ile vergi borcunu ödeyeceğine kitap ciltleten. Colin'den aldığı paraları ise, Patre'in kitaplarını ve onun özel eşyalarını satın almaya harcayan Chick, bu tutkusunun bedelini ağır ödeyecektir. Sonuç olarak yeşil renk, her üç kahramana da uğursuz, gelir, ölür. biri de intihar etmek üzereyken roman son bulur.

2.2.5. Mor, Pembe. Kavuniçi. Kahverengi

2.2.5.1. Mor

Kırmızı ile mavinin eşit oranda birleştirilmesiyle elde edilen mor, kolay tatmin olmazların güç beğenenlerin rengidir ve tuhaflığı, acayıplığı, egzantrikliği ayrıkılığı simgeler. Tinselliğin sembölü olan bu renk Hirstiyanlıkta İsa 'nin çarmıha gerildiği gün giydiği giysinin rengidir ve kurban edilerek yeniden yaratılacağını göstergesidir. Kurban edilmeyi ve tinselliğe giden yolda İsa'nın çektiği acıları (Passion) simgeleyen bu renk merasimlerinde tabutun üzerine serilen örtünün rengi olarak yası, matem, ölümü çağırıştırır Hirstiyanlıkta,zamanla piskoposların giysilerinin bu renkte olması ile Mor, ağırbaşlı, ciddi ve saygınlık uyandıran değerler kazanmıştır. Renkler skalasından zıddı olan Sarının tamamlayıcısı olarak yer alan Mor. Sarının tersine "merkeze doğru bir hareketle"²⁴ bilinçsizliğin, mavi aracılığıyla insandan uzaklaştırılmış bir kırmızı olmasıyla da "kederin ve rahatsızlığın"²⁵ rengidir.

Daha çok olumsuz yananamlar yüklenen bu renk, *Günlerin Köpüğünde'* 16 kez. yinelenmiş. Chloe'nin ölüm döşeğ'inde giydiği "*mor ipekli pijaması*" (s.139), yatağının "*mor dantelli lavanta mavisi çarşafların*" (s.189), doktorun verdiği "*mor haplar*" dan çıkan mor şimşekler (139) örneklerinde bu renk tehditkar görünümle belirip, Si-

23 J.Itten,Harmonie des couleurs, s.89.

24 w.Kandinsky, a.g.y. s.104

25 a.g.y., 110

yah ile benzer çağrışımlar yaparak hastalığı, acı çekmeyi, ölüme yakınlığı simgeleyerek olumsuz, yananamlar yaratır. Romanın ilk sayfalarında, Colin'in basamaklarını dörder dörder inerek eskittiği merdivenlerin "**açık mor halısı**" (s.40) na takılıp düşmesi de, rengin tehditkarlığının bir başka göstergesi olmaktadır. *Günlerin Kopuşu* 'nde iki renkli nesnelere sıklıkla rastlanmaktadır. Giysilerde, nesnelere ve iç dekorasyonda (duvar kağıtlarında) ortaya çıkan bu iki renklilikte, en çok kullanılan renklere biri olan Mor, göndergesel olarak, Colin'in paten yaparken giydiği "**sarı-mor çizgili çoraplar**" (s.22), "**sarı üzerine mor çizgiler**" (s.72) olacak şekilde boyanan kilise duvarları, **sarı** saçları arasına "**mor bir orkide**" (s .81) takan Alise, "**sarı kargısını ve mor bastonunu**" (s.72) alan din adamı örneklerinde olduğu gibi genel olarak Sarının yanında yer alıp, tamamlayıcı bir renk olarak değer kazanmaktadır. Ancak, bu örneklerde de mor rengin, Sarının ışığını söndürdüğünü, yaşamdan ölüme geçişi simgeleyen değişimin gizemini barındırdığı söylenebilir. Bu tamamlayıcılık, Kırmızının giderek koyulaşıp Siyaha yaklaşmasıyla, yani Morun "mosmor'a dönüşmesiyle,gözdağının ötesine geçerek, karanlık günlerin, endişenin, sıkıntının habercisi olur: Düğün günü, bağlanmamak için direnen boyunbağının sert bir hareketle büzülüp Chick'in parmağını sıkıştırmasıyla "**mosmor olan parmak**" (s.78), Chloe'nin ağır tabutunu taşıırken "**mosmor olan hamal**" (s.245). Boris Vian'ın, daha önce sözünü ettiğimiz din olgusuna ve dini öğelere alaycı yaklaşımı kilisede "**bir gözü morarmış, canı sıkın Tanrı**" (s.S4) görüntüsüyle zirveye ulaşır Mosmor sıfatı ile pekiştirilen olumsuzluklar, neredeyse romanda bu rengin hiç bir olumlu çağrışım yaratmadığı izlenimini bırakır.

2.2.5.2. Pembe

Pembe renk ("rose"), adını Yunan tanrıçası Afrodit'in, sevgilisi Adonis'i kurtarmak isterken ayağına batan dikenlerin sıyrığından akan kanın, tanrıçanın çiçeği olan beyaz, gülü kırmızıya boyamasından alır. Böylece, kızarak pembeleşen beyaz. gül, aşkın da sembolü olur ve Fransızca'ya hem gül, hem de pembe anlamına gelen "rose" sözcüğüyle geçer. Kırmızının ve beyazın karışımından olan pembe, kırmızının doymamış, tamamlanmamış bir tonu olarak mistik bir değer kazanmış, yeniden doğuşun simgesi olmuştur.²⁶

Olumlu yananamlarıyla, kız bebeklerin, cennetin, meleklerin, saflığın, temizliğin göstergesi olan Pembe²⁷, romanda 6 kez yinelenmiş ve kırmızıdan çok beyaza yakınlığıyla "**pembe-bej duvarların**" (s. 12) dinlendirici rengi olarak iç uzama, iç açıcı, aydınlık, ferah bir görüntü kazandırmıştır. Öte yandan, soğuk bir günde ilk kez buluşan Colin ve Chloe'yi, soğuktan korumak için "**gökten inerek, onlara yaklaşan**" (s.57), sara-

26 J.Chevalier. A.Gheerbrant , *Dictionnaire des Symboles*, s.823.

27 A.Kıran, *Rimbaud'un şiir renkleri*. Anadolu Sanal Dergisi, A.Ü. Yayınları no:872, sayı:4, 1995, s.85

rak ısıtan, "içi karanfil ve akide çekeri kokan pembe bulut" da, dış uzamın güvensiz, esenliksiz ortamında, kahramanlarımızı bir anne şevkatiyle ve sıcaklığıyla korumaktadır. Bu saydam pembe bulut sayesinde kimse onları görememektedir, ama yine de bu saydamlık Chloe'yi huzursuz eder: "Biraz. •saydam, dedi Chloe. Dikkat edin." (s.57). Bir diğer yananlamı dişilik, şehvet, cinsellik olan pembe renk, romanda ilk cinsel deneyimini, yine aynı gün Chloe'yi "pembe bulutun" içinde öperek yaşayan, karın kapladığı tek düze beyazlıkta açan "pembe-mavi" çiçekleri koparan Colin'e ilham vermiştir.

Örneklerden de anlaşılabilir gibi Pembe, romanda hemen hiç bir olumsuz, çağrışım yaratmamaktadır. Aksine, mutluluk, neşe ve umut veren Pembenin, romanın yalnızca ilk bölümlerinde, yani evlilik öncesi dönemde karşımıza çıkması ve bir daha yinelenmesi de, romanda hiçbir olumsuz, yananlam taşımamasından kaynaklanmaktadır

2.2.53. Kavuniçi

Sarının kırmızı içinde etkin bir element olmasıyla elde edilen Kavuniçi, sarıya ve kırmızıya yakınlığı ile etkin, canlı ve sıcak bir renktir ve "merkezden dışarı doğru bir hareketi"²⁸ ifade eder. Yoğun bir "sarı aracılığıyla insana yaklaştırılmış bir renk" olan açık turuncu, tıpkı "kavuniçi saçtı" (s.7) Colin gibi, "kendi gücüne inanmış bir adama"²⁹ benzer. İyi yaşamayı, yaşamdan zevk almayı felsefe edinen epiküristlerin rengi olan kavuniçiyi, zenginliğinin sağladığı olanaklarla, kişisel uzamını modern teknolojinin tüm gereçleriyle donatan, evinde müzik eşliğinde dostlarını ağırlayan, onlara leziz ve seçkin yemekler sunan Colin'in, kendi yatakodasını döşerken. halısı için (" odanın açık kavuniçi' halısı" s.88) seçmesi de rengin tüm sembolik değerleriyle örtüşür. Kavuniçinin barındırdığı bir başka özellik de, bu rengin bedende cinsel arzular uyandırarak, aşkı simgelemesidir. Romanın başında, arkadaşının sevgilisi Alise'e çılgınca aşık olan, ondan başka birşey düşünemeyen Colin, sokakta, üzerinde binlerce renk parlayan "kavuniçi ve gri bir orkideyi kopardı" (s.29).

Romanda 5 kez yinelenen Kavuniçi de, Pembe gibi hiç bir olumsuzluk yüklenmeyip, zevkine düşkünlüğü, mutluluğu, bolluğu ve aşkı çağrıştırmasıyla yine evlilik öncesi döneme uygun düşmektedir.

2.2.5.4. Kahverengi

Koyu kırmızıya yeşil ve siyah karıştırılarak, yani kirletilerek elde edilen bu renk, biraz zoraki elde edilmiş, donuk bir renktir. Kırmızının siyahla karıştırılarak parlaltısı söndürülmüş ya da oldukça azaltılmıştır. Bu karışımdan ortaya çıkan Kahverengi, duygusuz ve hareketten uzak bir renk olarak algılanır. Değişmezliği, istikrarı, dengeyi, süküneti, sağlam bir karakteri, bağımlılığı, yerine çakılmışlığı, ev yaşamını simgeleyen bu zengin, romanda istikrarlı, dengeli, sorumluluk sahibi, tutucu bir kişilik sergileyen alıcı

²⁸ W. Kandinsky, a.g.y. , s.104, şekil:2

²⁹ A.g.y., s.109.

Nicholas tarafından tercih edilmesi ("Nicholas'ın koyu kestane kadife ceketi" (s.66), "**hardal rengi kalın yünlüden spor elbisesi**" (s.118) onun uşak kimliğine, alçakgönüllü kişiliğine ve konumuna son derece uygun düşmektedir. "Katolik kiliselerinde ve Romalılarda alçakgönüllülüğün ve fakirliğin göstergesi"³⁰ olan ve fakirlerin ve din adamlarının giysileri için seçtikleri bu renk, yine yaşamını sürdürebilmek için çalışmak zorunda olan Nicholas'ın giysilerinin rengi olur. Toprağın, ağacın, tahtanın rengi olarak daha çok iç mekanda mobilyaların ve döşemelerin rengi olan kahverengiye Vian, kahramanları için düşlediği masalsı ve rengarenk evrene yakıştırmamış olmalı ki, evde bu renkle anılan hiç bir nesneye rastlanmaz.

Romanda yalnızca 5 kez yinelenen Kahverengi, giysilerin ve saçların rengi olmanın dışında sadece bir kez, o da evlilik sonrası dönemde gökyüzü için kullanılmıştır: Colin, insanlara başlarına gelecek felaketi önceden bildirmek gibi tuhaf bir iş ilanı için gittiği yoksul mahallenin sokaklarında, "*zaman zaman başını kaldırıp doğru yoldan gittiğine emin olmak için tabelaları okuyor, bunu yaparken **pis kahverengi** ve mavi çizgileriyle gökyüzünü görüyordu*" (s.202). Zaten kirlili ve bulanık bir renk olan Kahverengi, mavi ile birleşerek soğuk ve umutların söndüğünü, sonun yaklaştığını göstererek hüznü veren bir renk olur. Ne iç uzamda, ne de dış uzamda neşe, mutluluk veren hiç bir şey kalmaması ve nihayet Colin'in bulduğu tuhaf işte, başına felaket gelecek kişilerin içinde kendi ismini görmesiyle yazgının yasağı egemenliğini ilan eder.

Sonuç

Vian'ın, *Günlerin Köpüğü* 'nde, gerçeküstü diye adlandırılabilir dünyasını yansıtırken kullandığı renkler, zaman zaman geleneksel değerlerinden soyutlanıp, farklı anlamlar yüklenerek ve sembolik değerleriyle öne çıkarak, romanın yapısını ve anlamını kavramamızda önemli bir rol oynamaktadır. Renkler, kullanım sıklıkları, kullanıldıkları yerler ve çağrıştırdıkları açısından metin bağlamında incelendiğinde, romanın biçimi ile içeriği arasında bir uyum gözlenmektedir. Vian'ın genç, özgür, sorumluluktan uzak, ince zevkleri olan, iyi yaşamayı, yaşamdan olabildiğince zevk almayı bir yaşam biçimi olarak seçen entellektüel kahramanları için imgeleminde oluşturduğu aydınlık ve renkli dünyada, evlilik öncesi egemen olan Sarı, Beyaz, Pembe, uçuk mavi gibi rahatlatıcı, içaçıcı, pastel renkler, evlilik sonrasında ve özellikle kadın kahramanın hastalanmasıyla yerini soğuk, karanlık, koyu, bulanık renklere bırakır. Evlilik öncesi dönemdeki huzurun, mutluluğun, neşenin, esenliğin yerini, evlilik sonrası dönemde sıkıntı, mutsuzluk, yorgunluk, hastalık alır. Birbirine ters düşen bu iki ayrı dönemde yaşanan değişimle iç ve dış uzamdaki görsel değişim neredeyse eş zamanlı olarak ortaya çıkar ve kullanılan renkler de bu değişime koşut olarak daha çok olumsuz çağrışımlar

30 J.Chevalier, A.Gheerbrant, Dictionnaire des Symboles, a.g.y. ,s.150

yaparlar. Romanda, kırmızı ve siyah kaosu, karanlığı, kötülüğü, mutsuzluğu çekilen acıları ve ölümü Simgeleyerek daha çok olumsuz yananamlarıyla Vian'nın en çok kullandığı renklerin başında geliyor. Ancak, yazarın yaratıcı gücünün kaynağını oluşturabileceğini düşündüğümüz. bu iki renk,romana egemen olamaz;bu iki renge ters düşen ancak tamamlayıcı diyebileceğimiz temizliğin, barışın, masumiyetin rengi olarak daha çok olumlu yananamlar yüklenen Beyaz., romanda en sık kullanılan renk olarak öne çıkar. Evlilik öncesi dönemde, daha çok erotik çağrışımlarla yüklü Beyaz, çiçeklerin,giysilerin ve arabanın rengi olarak mutluluğun ve zenginliğin göstergesiyken, evlilikle birlikte başlayan dönemde hastalığa neden olan "kar"ın., "buz"un rengi olarak daha çok olumsuz çağrışımlar yapar ve kendis'yle çelişen koyu renklerle örneğin kırmızı ile anılarak kirlenip bozulan düzeni, huzursuzluğu çaresizliği ve ölümü simgeler. Vian'ın dünyasının kullanım sıklığına göre öteki renkleri, sırasıyla sarı, mavi ve yeşildir. Güneşin, ışığın, ateşin rengi olarak en sıcak renk olarak kabul edilen ve olumsuzdan çok olumlu çağrışımlar yapan Sarı, romanda şiddet özeliğiyle öne çıkarak kitapçıları ateşe verip, alevler içinde can veren Alise'nin rengi olur. Göğün, gölgenin, suyun, derin denizlerin rengi olarak en serin en soğuk olan ve dünyevi olarak kabul edilmeyen Mavi ise, hüznü de yansıtan bir renk olarak. Boris Vianın gerçeküstü evrenine en uyan renk olarak ortaya çıkmaktadır. Hem olumlu, hem de olumsuz,çağrışımlar yapan Mavi, evlilik öncesi dönemde, iç uzamda nesnelere birlikte, kullanılarak, kahramanlara mavi düşler gördürürken, evlilik sonrası dönemde kararıp, kirlenir. Olumsuz çağrışımları, Chloe'nin göğsünde beliren "mavi yapraklı nilüfer çiçeği" ile pekişen mavi, ölümün rengi olurken, varolan en huzurlu renk olarak kabul edilen ve daha çok olumlu çağrışımlar yaparak umudu simgeleyen Yeşil de, tıpkı Mavi gibi, nilüfer çiçeğinin yapraklarının rengi olarak olumsuz bir nitelik kazanır ve roman kişilerine uğursuzluk getirir. Romanda mor ve sarının, mutluluktan mutsuzluğuna, esenlikten esensizliğe geçişi gösteren dönüştürücü renkler olduğu mutluluğun, rengi olan kavuniçi ve penbenin ise evlilik sonrasına hiç taşınmadığı görülmektedir. Bu da mutluluk getirmesi gereken evliliğin, genç evlilere mutsuzluk ve esensizlik getirdiğini göstermektedir, Sonuç olarak, kullanılan tüm renklerin, yananamlarıyla rommanın mutluluk,esenlik,zenginlik ve hastalık, çaresizlik, ölüm gibi birbiriyle çelişen izleklerini destekledikleri söylenebilir. Yapıta özgünlük kazandıran en temel özellik de tüm pardoksal yanına karşın çözümsüz bir karşıtlık olan yaşam ve ölüm ikileminin renkler aracılığıyla böylesine içice verilmiş olmasıdır.